

РОЗВИТОК ПАРАЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Мішин Максим^{1(ABCD F)}, **Бабаліч Вікторія**^{2(BCDEF)},
Лавриненко Маргарита^{1(BCD)}

¹Харківська державна академія фізичної культури, м. Харків, Україна;

²Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка,
м. Кропивницький, Україна

Внесок автора:

A — концепція та дизайн дослідження; B — збір даних;
C — аналіз та інтерпретація даних; D — написання статті;
E — редагування статті; F — остаточне затвердження статті

Анотація

Актуальність. Глобалізація сучасного світу охоплює різні аспекти соціального життя, зокрема спорт, що стає платформою для інклюзії, культурного обміну та економічного розвитку. Паралімпійський рух є важливим елементом цієї трансформації, адже він сприяє популяризації інклюзивності, подоланню стереотипів щодо інвалідності та зростанню міжнародного співробітництва. Аналіз впливу глобалізаційних процесів на розвиток паралімпійського спорту є необхідним для формування стратегій його подальшого розвитку.

Мета дослідження — аналіз розвитку паралімпійського руху під впливом глобалізаційних процесів.

Матеріал і методи: теоретичний аналіз науково-методичної літератури та Інтернет ресурсів, узагальнення даних сучасних досліджень, методи статистичної обробки одержаної інформації.

Результати. У ході проведеного дослідження з'ясовано, що глобалізація сприяє збільшенню популярності паралімпійського руху, що проявляється у зростанні кількості учасників та країн-учасниць. Медіатизація, розвиток цифрових платформ (TikTok, YouTube) та економічна підтримка транснаціональних корпорацій зробили Паралімпійські ігри більш доступними та популярними. Завдяки глобалізації паралімпійський спорт сприяє розвитку інфраструктури країн-організаторів, створенню робочих місць і залученню інвестицій. Проте серед викликів виділяються економічна нерівність, стандартизація культурних традицій і вплив на певні види спорту.

Висновки. Результати дослідження підтверджують, що глобалізація є потужним фактором впливу на розвиток паралімпійського руху. Вона сприяє розширенню міжнародної співпраці, поширенню інклюзивних цінностей та впровадженню інноваційних технологій у підготовку спортсменів з інвалідністю. Як невід'ємна складова глобалізаційних процесів, паралімпійський рух підтверджує, що спорт є не лише змаганням, а й потужним інструментом соціальної інтеграції та трансформації.

Сучасний паролімпійський спорт став частиною глобальної спортивної культури. Він відіграє важливу роль у соціалізації осіб з інвалідністю, сприяє популяризації здорового способу життя та посиленню міжнародного співробітництва. Глобалізація відкриває нові можливості для його розвитку: зростає рівень медіатизації, покращується економічна підтримка, розширюється спортивна інфраструктура. Водночас вона породжує низку викликів, зокрема економічну нерівність між країнами, стандартизацію культурних традицій та вплив на локальні спортивні системи.

Ключові слова: глобалізація, паролімпійський спорт, інклюзія, медіатизація, спорт осіб з інвалідністю, соціальні трансформації, цифрові платформи.

DEVELOPMENT OF THE PARALYMPIC MOVEMENT IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION

Mishyn Maksym^{1(ABCDF)}, Babalich Viktoriya^{2(BCDEF)},
Lavrynenko Marharyta^{1(BCD)}

¹ Kharkiv State Academy of Physical Culture, Kharkiv, Ukraine

² Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University, Kropyvnytskyi, Ukraine

Author's contribution:

A – Study design; B – Data collection;
C – Statistical analysis; D – Manuscript preparation;
E – Manuscript editing; F – Final approval of manuscript

Abstract

Introduction. Globalization of the modern world includes various aspects of social life, in particular sports, which becomes a platform for inclusion, cultural exchange and economic development. The Paralympic movement is an important element of this transformation, as it promotes inclusion, overcomes stereotypes about disabilities and increases international cooperation. Analysis of the impact of globalization processes on the development of Paralympic sports is necessary for the formation of strategies for its further development.

The aim of the study is to analyze the development of the Paralympic movement under the influence of globalization processes.

Material and methods. theoretical analysis of scientific and methodological literature and Internet resources, generalization of modern research data, methods of statistical processing of the information received.

Results. In the course of the conducted research, it was established that globalization contributes to the increase in the popularity of the Paralympic movement, which is manifested in the growth of the number of participants and participating countries. Mediatization, the development of digital platforms (TikTok, YouTube) and the economic support of transnational corporations have made the Paralympic Games more accessible and popular. Thanks to globalization, Paralympic sport contributes to the development of the infrastructure of the host countries, the creation of jobs and the attraction of investments. However, economic inequality, standardization of cultural traditions and

influence on certain types of sports stand out among the challenges.

Conclusions. The results of the study confirm that globalization is a powerful factor influencing the development of the Paralympic movement. It promotes the expansion of international cooperation, the dissemination of inclusive values and the introduction of innovative technologies in the training of athletes with disabilities. As an integral part of globalization processes, the Paralympic movement confirms that sport is not only a competition, but also a powerful tool for social integration and transformation. Modern Paralympic sport has become part of the global sports culture. It plays an important role in the socialization of people with disabilities, promotes a healthy lifestyle and strengthens international cooperation. Globalization opens up new opportunities for its development: the level of mediatization is growing, economic support is improving, and sports infrastructure is expanding. At the same time, it gives rise to a number of challenges, in particular, economic inequality between countries, the standardization of cultural traditions and the impact on local sports systems.

Key words: globalization, Paralympic sport, inclusion, mediatization, disabled sports, social transformations, digital platforms.

Вступ

Глобальні зміни в сучасному світі є багатовимірними, викликаючи фундаментальні соціальні перетворення та стаючи основою сучасних соціальних змін і трансформацій. Це стосується і сфери спорту.

Сучасні тенденції розвитку спорту свідчать про необхідність врахування чинників глобалізації [8]. У контексті аналізу її впливу на економічні, соціокультурні та політичні аспекти сучасного суспільства глобалізація спорту постає як багатогранне явище, що привертає увагу науковців до нових досліджень.

За визначенням дослідників, глобалізація спорту – це процес, що відображає інтеграцію спорту в глобальні економічні, культурні та соціальні системи.

Наслідком цієї інтеграції є розширення транснаціональних зв'язків, у тому числі міжнародні спортивні змагання, міграція спортсменів, трансляція подій у глобальному масштабі, а також вплив світових економічних сил на розвиток спортивної

індустрії [24].

Як зазначає С.М. Воропай [1], у процесі глобальної спортивної інтеграції формуються перспективи створення цілісного, неподільного світу, що є об'єктивною реальністю, зумовленою природною ходою суспільної еволюції.

Окрім цього, в епоху глобалізації відбуваються цивілізаційні соціокультурні трансформації в спортивному житті людства: збільшується кількість спортивних організацій всесвітнього масштабу, які впливають на спосіб життя населення; спостерігається комерціалізація та професіоналізація спорту; відбувається демократизація та інтернаціоналізація спорту, а також розширення його географії.

Значущим явищем є поява нових видів спорту, оновлення й розширення ареалів існуючих дисциплін; активний розвиток жіночого спорту, а також посилення впливу наукових досліджень на спортивну сферу [10].

Сучасний спорт розвивається за кількома напрямками, кожен із яких має свої особливості, вирішує специфічні

завдання та виконує властиві йому функції. За визначенням багатьох фахівців, адаптивний спорт, і паралімпійський рух, зокрема, є одним з найвищих досягнень гуманізму ХХ століття.

Генезис паралімпійського руху органічно пов'язаний із природним розвитком загальнолюдської культури, прагненням до комунікації та взаєморозуміння задля духовного та фізичного вдосконалення. У цьому контексті спортивна діяльність сприяє формуванню радості від спілкування та гармонійного світосприйняття.

Таким чином, розвиток паралімпійського руху в умовах глобалізації потребує вивчення й узагальнення для формування чітких орієнтирів його подальшого функціонування.

Зв'язок роботи з важливими науковими програмами або практичними завданнями.

Дослідження проведено відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри олімпійського та професійного спорту Харківської державної академії фізичної культури на 2019-2024 рр. за темою «Перспективні напрями вдосконалення теоретичного та методичного забезпечення тренувальної діяльності у сучасному спорті» (номер державної реєстрації 0120U101061) та як складову частину зведеного плану науково-дослідної роботи «Лабораторії олімпійських досліджень» кафедри теорії та методики олімпійського і професійного спорту Центральноукраїнського державного університету ім. В. Винниченка на 2024-2027 рр. за напрямом «Система підготовки спортсменів у сучасному

спорті» (номер державної реєстрації 0125U000720).

Мета дослідження

Мета роботи – аналіз розвитку паралімпійського руху під впливом глобалізаційних процесів.

Матеріал і методи дослідження

Методи: теоретичний аналіз науково-методичної літератури та Інтернет ресурсів, узагальнення даних сучасних досліджень, методи статистичної обробки одержаної інформації.

Результати дослідження та їх обговорення

Глобалізація є однією з провідних змін у сучасному світі, що охоплює різні сфери суспільного життя, зокрема спорт. Вона сприяє інтеграції національних спортивних систем, розширенню можливостей для атлетів різних країн та зміцненню міжнародного співробітництва.

Особливого значення глобалізація набуває для паралімпійського руху, оскільки вона сприяє розширенню участі спортсменів з інвалідністю, вдосконаленню правил та стандартів змагань, підвищенню рівня підготовки атлетів і популяризації інклюзивного спорту. Умови глобалізації створюють нові виклики та можливості для паралімпійського руху, сприяючи його динамічному розвитку.

Сучасні Паралімпійські ігри є головною спортивною подією світового масштабу для атлетів з інвалідністю.

Назва «Paralympic» походить від грецького прикметника «para» (поруч, поряд) і слова «Olympic», що підкреслює паралельний розвиток олімпійського та паралімпійського рухів починаючи з 1988 року. Однак досягнення такого

рівня визнання стало можливим завдяки тривалій і складній трансформації Паралімпійських ігор у світовий спортивний феномен.

Глобалізаційні процеси у сфері паралімпійського спорту розвивалися поступово, проходячи кілька етапів.

До **першого етапу (з 1948 року)** належить діяльність Людвіга Гуттмана, який організував перші змагання для спортсменів із травмами спинного мозку – Сток-Мандевільські ігри. Завдяки підтримці європейської громадськості ці змагання отримали міжнародний статус у 1952 році, що стало початком міжнародного спортивного руху для осіб з інвалідністю.

У 1956 році Л. Гуттман розробив Хартію спортсменів з інвалідністю, що заклала принципи майбутніх Паралімпійських ігор. Надалі ці принципи стали основою для розвитку паралімпійського руху в умовах глобалізації.

Другий етап (з 1960 року) – проведення перших офіційних літніх **Паралімпійських ігор у Римі**. Можна вважати початком міжнародного визнання паралімпійського спорту та його виходу за межі національних ініціатив. З кожними новими літніми Паралімпійськими іграми зростала кількість учасників (рис. 1) та розширювалися нозологічні групи спортсменів.

Рисунок 1 – Кількість спортсменів на літніх Паралімпійських іграх

Динаміка кількості спортсменів на зимових Паралімпійських іграх демонструє менш дивовижні темпи

зростання в порівнянні з літніми Паралімпійськими іграми (рис. 2).

Рисунок 2 – Кількість спортсменів на зимових Паралімпійських іграх

Попри інтеграційні процеси, що супроводжували розвиток паралімпійського руху, спочатку він не викликав значного суспільного резонансу. Проте поступово суспільство

почало усвідомлювати, що спорт є невід'ємною частиною життя не лише здорових людей. Люди з інвалідністю, навіть з важкими порушеннями, можуть досягати високих спортивних

результатів, встановлювати рекорди та надихати інших.

Третій етап (з 1989 року) – створення **Міжнародного паралімпійського комітету**, який сприяв координації та розширенню паралімпійського руху на глобальному рівні. Завдяки діяльності МПК та співпраці з Національними паралімпійськими комітетами суттєво зросла кількість країн-учасниць у Паралімпійських іграх (рис. 3, 4) [21].

Цей процес позитивно вплинув на

глобалізацію паралімпійського спорту, підвищення рівня підготовки атлетів, популяризацію видів спорту для осіб з інвалідністю, покращення матеріального стану спортсменів і сприяння здоровому способу життя [7].

Глобалізація також сприяла розвитку технологій, які допомагають спортсменам з інвалідністю досягати високих результатів, створенню спеціальних тренувальних програм та розширенню медійного висвітлення Паралімпійських ігор.

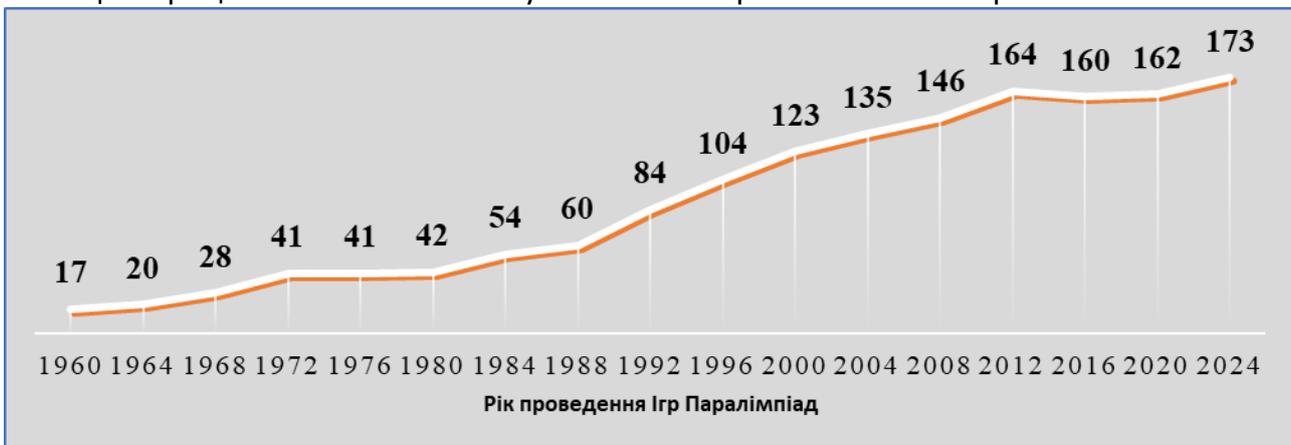

Рисунок 3 – Кількість країн на літніх Паралімпійських іграх

Рисунок 4 – Кількість країн на зимових Паралімпійських іграх

Важливий внесок у популяризацію Паралімпійських ігор зробили президенти МПК: Роберт Стедвард (1989–2001), Філіп Кравен (2001–2017) та Ендрю Парсонс (з 2017 року). Їхня політика та управлінські рішення сприяли розвитку паралімпійського руху в умовах глобалізації, забезпечуючи

його інтеграцію в міжнародний спортивний простір і розширення можливостей для атлетів з інвалідністю.

Четвертий етап (з 2000 року) – період активної інтеграції паралімпійського спорту в міжнародний спортивний простір, збільшення уваги медіа, спонсорів і загальної

популяризації. Так у 2001 році було укладено угоди між МОК та МПК, які упорядковували практику спільного проведення Олімпійських та Паралімпійських ігор, що підкреслило глобальний характер паралімпійського руху.

Варто зазначити, що глобалізаційні процеси впливали й на програму Паралімпійських ігор, яка є одним із найважливіших компонентів паралімпійського спорту. Програма не була сталою, а змінювалася протягом свого існування.

Під впливом різноманітних чинників до програми Паралімпійських ігор включалися або вилучалися окремі види спорту та спортивні дисципліни, змінювалася їхня кількість, співвідношення, а також кількість комплектів нагород [9].

Окрім цього, формування програми Паралімпійських ігор відбувалося з урахуванням суспільних чинників, які впливали на вибір не лише більш видовищних і популярних у світі видів спорту, але й тих, що входять до олімпійської програми [2].

Слід також зазначити, що спортивні змагання або дисципліни, які не входять до олімпійської програми, зазвичай не розглядаються для включення до паралімпійської програми, за винятком тих, які вважаються спеціальними або адаптованими видами спорту, призначеними для спортсменів з інвалідністю.

Заявка на включення виду спорту повинна містити докази, які підтверджують відповідність критерію «такий, що широко і регулярно практикується», зокрема списки офіційних результатів змагань. Крім того, під час формування сучасної

паралімпійської програми враховуються кількісні показники популярності видів спорту. Такий підхід, тривалий час успішно застосовується в Олімпійських іграх, і є одним з важливіших під час відбору видів спорту.

Сучасна програма Паралімпійських ігор свідчить, що більшість видів спорту входить до олімпійської програми: із 23 літніх олімпійських видів спорту 20 включені до паралімпійської програми, а всі 5 зимових видів спорту Паралімпійських ігор представлені в олімпійській програмі.

На сучасному етапі МПК виконує роль інституції глобального управління нарівні з МОК, ФІФА, ООН, Міжнародним валютним фондом (МВФ) та іншими структурами. Станом на 1 січня 2024 року до складу МПК входять 208 організацій-членів, серед яких: 183 НПК, 5 регіональних організацій, 17 міжнародних федерацій і 3 міжнародні спортивні організації осіб з інвалідністю.

Слід зауважити, що у 2023 році в результаті об'єднання CPISRA (Міжнародної асоціації спорту та рекреації осіб із церебральним паралічем) та IWAS (Міжнародної федерації спорту осіб на кріслах колісних та з ампутаціями) була створена організація World Abilitysport. Крім цього, підтвердженням інтеграційних процесів є існування спільних міжнародних спортивних федерацій, що об'єднують осіб з інвалідністю та здорових атлетів.

Економічна частина також є важливим чинником у глобалізації паралімпійського спорту. Згідно з аналізом П. Дікен [14, 15], глобальна економіка та діяльність транснаціональних корпорацій значно впливають на спортивні події,

спонсорство та розвиток інклюзивності.

Глобалізація сприяє залученню фінансових ресурсів через міжнародні спонсорські контракти, гранти, урядові інвестиції та партнерство з великими корпораціями.

Серед офіційних партнерів Паралімпійських ігор – Airbnb, Alibaba Group, Allianz, Atos, Bridgestone, Deloitte, Coca-Cola, Intel, Omega, Ottobock, Panasonic, P&G, Samsung, Toyota, VISA, AB InBev, які забезпечують фінансову підтримку. Все це сприяє підвищенню масштабу та якості проведення ігор.

Таблиця 1 - Прибутки Міжнародного паралімпійського комітету

Рік	2018	2019	2020	2021	2022
Загальний дохід (євро)	24,139,534	26,287,137	19,276,939	24,515,416	24,160,595

Слід зазначити, що МПК отримав додаткові прибутки у 2018 році в розмірі 2 715 433 євро та у 2021 році в розмірі 28 906 513 євро, що в першу чергу було пов'язано зі специфічними заходами реалізованими на зимових Паралімпійських іграх в Пхьончхані та Токіо.

Вплив глобалізаційних процесів на розвиток паралімпійського руху простежується у ролі засобів масової інформації, що сприяє не лише охопленню ширшої аудиторії, але й підвищенню обізнаності суспільства щодо досягнення спортсменів з інвалідністю та їх соціальної інтеграції.

Телевізійне висвітлення Паралімпійських ігор вперше відбулося в 1976 році в Торонто. Трансляції, за якими на екранах телевізорів спостерігало понад 600 000 глядачів, відбувалися щодня, але лише на території південного Онтаріо, Канада. Попри локальність, це стало значним проривом у процесі глобалізації паралімпійського руху [6].

Активна телевізійна підтримка

Згідно з даними Allianz [11], проведення Паралімпійських ігор сприяє зростанню ВВП країн-організаторів. Так, прибуток від проведення Паралімпіади 2024 року в Парижі становить близько 10 мільярдів євро завдяки туризму, інфраструктурним проектам та спонсорським угодам.

Згідно з річними звітами, МПК має стабільний фінансовий прибуток (табл. 1). Винятком став 2020 рік, коли доходи зменшилися через кризу COVID-19 та повне припинення спортивних заходів.

Паралімпійських ігор розпочалася у 1992 році в Барселоні, коли їх вперше транслювали на весь світ, залучивши мільйонну аудиторію. [6]. З кожним роком кількість трансляцій змагань починає зростати.

Так, у 2008 році на Паралімпійських іграх в Пекіні телевізійне покриття стало найбільшим досягнувши загальної аудиторії 3,8 мільярда, а загальний час трансляції збільшився на 200% порівняно з Паралімпійськими іграми в Афінах 2004 року.

На Паралімпійських іграх Ріо-2016 загальна аудиторія зростає до 4,1 мільярда осіб, що на 7% більше, ніж у Лондоні-2012.

Сучасний паралімпійський спорт постає однією з важливих соціальних сфер, де проблема об'єктивного представлення інвалідності стає особливо важливою через постійно зростаючу увагу телебачення до Паралімпійських ігор як глобальної спортивної події. Водночас у медійному просторі ще досить спостерігається

соціальна дистанція, що заснована на деяких стійких стереотипах.

Громадська стигма проявляється в труднощах у розумінні правил та положень окремих паралімпійських дисциплін і недостатньому престижі паралімпійських змагань. Це перешкоджає повній інтеграції осіб з інвалідністю до суспільного життя та сприяє закріпленню упереджень, що призводять до дискримінації [18].

Водночас соціальні мережі, YouTube та спеціалізовані вебсайти стають ключовими джерелами інформації, дозволяючи глядачам безпосередньо стежити за подіями Паралімпійських ігор. Завдяки розвитку цифрових платформ висвітлення Паралімпійських ігор стає все більш доступним. Так, у 2008 році вперше в історії Паралімпійських ігор в Пекіні запущено офіційний YouTube-канал [3, 6].

Однак, першими справжніми «соціальними та онлайн-іграми» стала Паралімпіада 2012 року в Лондоні. Під час ігор було опубліковано 1,3 мільйона твітів із хештегом «Паралімпіада» [5]. Кількість підписників МПК у Facebook зросла на 350% [5], у Twitter – на 50% [5]. Інноваційна співпраця МПК з компаніями «LOCOG» і «Samsung», дозволила створити 600 відеоблогів провідних спортсменів світу. Відео переглянули понад 300 000 осіб, що підтверджує їх популярність.

Офіційну сторінку МПК під час Паралімпійських ігор у Лондоні переглянуло 82,1 мільйона осіб [6].

У 2016 році, під час Паралімпійських ігор у Ріо, кількість відвідувачів вебсайту МПК зросла майже вдвічі порівняно з Лондоном 2012 року. На сайті були доступні прямі трансляції з 13 видів спорту та результати змагань у

режимі реального часу з усіх 22 видів спорту. Загалом цифрові медіа охопили понад 1,6 мільярда осіб.

Однією із найактивніших платформ у світовій спортивній індустрії постає TikTok. У 2022 році паралімпійський акаунт TikTok [23] став номером один серед соціальних каналів МПК. Завдяки 4,7 мільйона підписників у світі з понад 1500 облікових записів, з показником залученості 12,5% він посів 8 місце, що стало кращим ніж у НБА.

Важливим є, що ця платформа сприяє залученню молодого покоління до паралімпійського руху, знайомлячи їх з адаптивним спортом та навчаючи інклюзивності.

Особливу популярність набирає платформа Instagram [22]: станом на грудень 2024 року паралімпійський акаунт має 1,4 мільйона підписників та 7419 публікацій, які висвітлюють досягнення паралімпійців та сприяють руйнуванню стереотипів щодо інвалідності [16].

Паралімпійські ігри стають важливим соціальним і комунікаційним інструментом для підвищення глобальної обізнаності та розуміння питань, пов'язаних з інвалідністю. Зростання престижу цієї глобальної спортивної події, зусилля громадськості та влади, сприяють тому, що країни-організатори звертають увагу на потребах людей з інвалідністю.

Інфраструктура міст-організаторів стає більш доступною, що свідчить про відповідний перехід до безбар'єрного середовища [19]. Так, результатом проведення літніх Паралімпійських ігор 1964 року в Токіо сприяло відкриттю спеціалізованих підприємств, які надали людям з інвалідністю робочі місця, що, своєю чергою, сприяло швидкому зростанню економіки Японії.

Під час організації та проведення літніх Паралімпійських ігор 2020 року в Токіо відбулося ще більше глобалізаційних процесів, які спричинили значні зміни та залишили позитивну спадщину паралімпійського руху для майбутніх поколінь.

Літні Паралімпійські ігри 2008 року в Пекіні стали стимулом для підписання Китайською Народною Республікою Конвенції ООН «Про права людей з інвалідністю» та набуття чинності Закону КНР «Про захист людей з інвалідністю».

Завдяки Паралімпійським іграм Китай інвестував 1 мільярд юанів для створення доступного середовища на 14 000 об'єктів, зокрема дорогах, транспортних вузлах та громадських будівлях по всій країні. Ще 67 мільйонів юанів було витрачено для покращення умов доступності до 60 найпопулярніших туристичних об'єктів країни.

Літні Паралімпійські ігри 2024 року в Парижі увійшли в історію як подія, що сприяла позитивним змінам у країні: громадський транспорт став більш доступним для осіб з інвалідністю [17].

Паралімпійський спорт сьогодні стає платформою для міжнародного співробітництва, яка забезпечує інтеграцію між країнами. Численні ініціативи, такі як ISPO, підсилюють розвиток спортивної індустрії, виступаючи місцем зустрічі виробників, постачальників і споживачів спортивного спорядження, одягу та технологій.

ISPO організовує масштабні виставки, зокрема ISPO Munich, ISPO Beijing, ISPO Shanghai [17], а також проводить форуми, конференції, тренінги й семінари для підприємців та бізнесменів. Окрім цього, платформа підтримує стартапи, надаючи їм можливість презентувати інноваційні розробки перед глобальною аудиторією.

У 2025 році МПК планує відкрити свою першу публічну виставку, присвячену історії МПК та Паралімпійських ігор, впливу паралімпійського руху на світ. У майбутньому планується проведення різних інтерактивних виставок, які висвітлюватимуть окремі паралімпійські види спорту.

Глобалізація спорту, попри свої переваги, залишається темою дискусій. Серед науковців й аналітиків існують різні думки, зокрема і критичні, які підкреслюють негативні аспекти цього процесу.

Дж. Магауайр [20] окреслюючи переваги глобалізації (об'єднання націй, трансформацію політичних відносин) наголошує на певному дисбалансі який проявляється в економічній нерівності, культурній стандартизації.

Більш критичний погляд на глобалізацію спорту пропонує П. Дарбі [13]. Він звертає увагу на неокolonіальних рисах цього процесу, що пов'язані з експлуатацією молодих спортсменів, що стикаються з обмеженими можливостями розвитку в своїх країнах.

На думку Н. Бреннера [12], глобалізація не є цілком новим явищем, а продовжує довготривалий процес економічних змін, що включає «детериторіалізацію» та «ретериторіалізацію» у межах капіталістичної системи. Він звертає увагу на те, що великі спортивні події, часто приносять вигоду лише багатим країнам і корпораціям, тоді як місцеві громади можуть страждати від їхніх наслідків.

Серед негативних чинників впливу глобалізації на спорт Р. Сушко, Е. Дорошенко [7] виділяють втрату патріотизму та постійних уболівальників,

домінування фінансової мотивації, зниження рівня підготовки резерву, вимушену міграцію спортсменів і занепад спорту в окремих країнах.

З огляду на зазначене можна виділити напрями впливу за якими відбувається сьогодні глобалізація спорту. Паралімпійський рух не є винятком у цьому процесі.

Культурна глобалізація, мабуть, є одним із перших чинників під впливом яких змінюється, трансформується спортивний рух. Окрім мови (англійська мова стає все більш поширеною серед спортсменів), розвиваються міжнародні спортивні бренди, відбувається інтеграція культурних подій через телекомунікації. Глобальна інформаційно-комунікаційна система змінює умови культурного обміну, освіти, бізнесу і спілкування, успішно стираючи соціальні та мовні бар'єри.

Глобалізація паралімпійського спорту сприяє міграції спортсменів між країнами у пошуках оптимальних умов для тренувань, змагань і фінансової підтримки, що посилює міжнародну інтеграцію паралімпійського руху та сприяє його динамічному розвитку в умовах глобалізації.

Ще один напрям – зростання ролі медіатизації, яка сприяє популяризації змагань у всьому світі, забезпечуючи доступ до спорту для мільйонів людей і залучаючи інвестиції.

Стандартизація правил і процедур створює єдиний підхід до проведення змагань, що підвищує прозорість, справедливість і дозволяє інтегрувати паралімпійський спорт у глобальну культуру.

Паралімпійські ігри відіграють важливу роль у розвитку паралімпійського руху в умовах

глобалізації, сприяючи його масштабності, доступності та залученню людей з інвалідністю у всьому світі.

Висновки

Результати дослідження підтверджують, що глобалізація є потужним фактором впливу на розвиток паралімпійського руху. Вона сприяє розширенню міжнародної співпраці, поширенню інклюзивних цінностей та впровадженню інноваційних технологій у підготовку спортсменів з інвалідністю. Як невід'ємна складова глобалізаційних процесів, паралімпійський рух підтверджує, що спорт є не лише змаганням, а й потужним інструментом соціальної інтеграції та трансформації.

Сучасний паралімпійський спорт став частиною глобальної спортивної культури. Він відіграє важливу роль у соціалізації осіб з інвалідністю, сприяє популяризації здорового способу життя та посиленню міжнародного співробітництва.

Глобалізація відкриває нові можливості для його розвитку: зростає рівень медіатизації, покращується економічна підтримка, розширюється спортивна інфраструктура. Водночас вона породжує низку викликів, зокрема економічну нерівність між країнами, стандартизацію культурних традицій та вплив на локальні спортивні системи.

Перспективи подальших досліджень

Подальші дослідження будуть спрямовані на аналіз сучасного стану та перспектив розвитку паралімпійського руху в Україні та світі з урахуванням викликів і можливостей, що виникають унаслідок глобалізаційних процесів.

Література:

1. Воропай СМ. Глобалізаційні тенденції розвитку сучасного спорту: позитивні та негативні наслідки. *Наук. час. НПУ імені М.П. Драгоманова*. 2023;3К(162):94-9. doi:10.31392/NPU-nc.series15.2023.3К(162).19.
2. Матвеев СФ, Бріскін ЮА, Когут ІО, та ін. *Історичні, організаційні та соціальні аспекти розвитку спорту інвалідів: навч. посіб.* Київ: Аконіт; 2011. 250 с.
3. Міжнародний паролімпійський комітет. ParalympicSportTV на YouTube [Інтернет]. [оновлено 2024 Груд 10; цитовано 2024 Груд 10]. Доступно: <https://www.youtube.com/ParalympicSportTV>.
4. Міжнародний паролімпійський комітет. Офіційна сторінка на Facebook [Інтернет]. [оновлено 2025 Січ 11; цитовано 2025 Січ 13]. Доступно: <https://facebook.com/paralympics>.
5. Міжнародний паролімпійський комітет. Офіційна сторінка у Twitter [Інтернет]. [оновлено 2024 Лист 18; цитовано 2025 Січ 18]. Доступно: <https://twitter.com/paralympics>.
6. Міжнародний паролімпійський комітет. Паралімпійські ігри [Інтернет]. [оновлено 2024 Груд 17; цитовано 2024 Груд 17]. Доступно: <https://www.paralympic.org>.
7. Сушко Р, Головач І, Іваненко Г, Швець С. Технологія планування підготовки в баскетболі з урахуванням впливу чинників глобалізації спорту вищих досягнень. *Спортивна наука та здоров'я людини*. 2019;1(1):48-55. doi:10.28925/2664-2069.2019.1.7. Доступно: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/27208/1/07_01_2019.pdf.
8. Сушко Р, Дорошенко Є. Глобалізація в сучасному світі та її вплив на спорт вищих досягнень. *Спорт. вісн. Придніпров'я*. 2016;(2):140-6. Доступно: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svp_2016_2_29.
9. Терентьева НО. Генеза паролімпійського руху в контексті основних положень людського розвитку. *Пед. альманах*. 2019;(44):220-7. Доступно: ПА44.pdf - Google Диск.
10. Формування сучасної парадигми розвитку суспільства: колективна монографія. Харків: СГ НТМ «Новий курс»; 2022. 230 с. ISBN: 978-617-7886-39-5. Доступно: <http://surl.li/ujcehg>.
11. Allianz SE. Following a year of elections worldwide, Allianz launches global «Power of Unity» program to reinforce common ground [Інтернет]. Munich; 2024 Nov 18. [оновлено 2024 Чер 5; цитовано 2024 Лист 5]. Доступно: <https://www.allianz.com/en/mediacenter/news/media-releases/241118-allianz-launches-global-power-of-unity-program.html>.
12. Brenner N. Globalisation as reterritorialisation: the re-scaling of urban governance in the European Union. *Urban Stud.* 1999;36(3):431-51. Доступно: <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=08c5bfb7d7d0c9ba9aa9d44927b3e61016816d1b>.
13. Darby P. Africa, football, and FIFA: politics, colonialism, and resistance. London; Portland (OR): F. Cass; 2002. 236 p. Доступно: <https://searchworks.stanford.edu/view/5752090>.
14. Dicken P. Global shift: reshaping the global economic map in the 21st century. London: SAGE Publications; 2007. 599 p.
15. Dicken P. Global shift: reshaping the global economic map in the 21st century. 4th ed. New York: Guilford Press; 2003. 632 p.
16. Fallon MR, van Wyk MP, Santarossa S. Curating a culture: the portrayal of disability stereotypes by Paralympians on Instagram. *Int J Sport Commun.* 2021;14(3):334-55. doi:10.1123/ijsc.2021-0030. Доступно: <http://www.globalauthorid.com/WebPortal/ArticleView?wd=3E0C6A9715242BF17A64A0A0E3288153470E05EDC0A8A2DF>.
17. Ispo. World of ispo [Інтернет]. [оновлено 2024 Лист 18; цитовано 2024 Лист 18]. Доступно: <https://www.ispo.com>.
18. Kolotouchkina O, Llorente-Barroso C, García-Guardia ML, Pavón J. Disability, sport, and television: media visibility and representation of Paralympic Games in news programs. *Sustainability*. 2021;13(1):256. doi:10.3390/su13010256. Доступно: <https://www.mdpi.com/2071-1050/13/1/256>.
19. Kolotouchkina O, Llorente-Barroso C, García-Guardia ML, Pavón J. Disability narratives in sports communication: Tokyo 2020 Paralympic Games' best practices and implications. *Media Commun.*

- 2021;9(3):101-11. doi:10.17645/mac.v9i3.4043. Доступно: <https://www.cogitatiopress.com/mediaandcommunication/article/view/4043>.
20. Maguire J. Global sport: identities, societies, civilizations. Cambridge: Polity Press; Malden (MA): Blackwell Publishers; 1999. 239 p. Доступно: https://books.google.com.ua/books?id=OPzukWlnrc8C&hl=uk&source=gbs_ViewAPI&redir_esc=y.
21. Pankowiak A, Brockett C, De Bosscher V, Westerbeek H. National Paralympic sport policies influencing a country's Paralympic success. Int J Sport Policy Politics. 2023;15(3):435-55. doi:10.1080/19406940.2023.2196992. Доступно: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/19406940.2023.2196992>.
22. Paralympics [Інтернет]. Instagram; [оновлено 2023 Лист 1; цитовано 2024 Січ 18]. Доступно: <https://www.instagram.com/paralympics>.
23. Paralympics [Інтернет]. TikTok; [оновлено 2023 Січ 18; цитовано 2024 Січ 10]. Доступно: <https://www.tiktok.com/@paralympics>.
24. Poli R. Understanding globalization through football: the new international division of labour, migratory channels and transnational trade circuits. Nauka v olimpiiskom sporte. 2013;(4). Доступно: <https://sportnauka.org.ua/en/article/?aid=417>.

Автори засвідчують про відсутність конфлікту інтересів.

Інформація про авторів:

Мішин Максим,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри олімпійського та професійного спорту,
Харківська державна академія фізичної культури, м. Харків, Україна
ORCID: 0000-0002-8908-6861
e-mail: mishyn.m@khdafk.com

Лавриненко Маргарита,

викладач кафедри олімпійського та професійного спорту,
Харківська державна академія фізичної культури,
м. Харків, Україна
ORCID: 0000-0003-4658-4526
e-mail: shevchenko.ritulya@gmail.com

Бабаліч Вікторія,

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувачка кафедри теорії та методики олімпійського і професійного спорту,
Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка,
м. Кропивницький, Україна
ORCID: 0000-0001-5698-836X
e-mail: vikababalich@gmail.com

Отримано: 11.01.2025

Прийнято: 03.02.2025

Опубліковано: 27.02.2025

Мішин Максим, Бабаліч Вікторія, Лавриненко Маргарита.
Розвиток паралімпійського руху в умовах глобалізації.
Спортивна наука та здоров'я людини. 2025;1(13):125-137.
DOI:10.28925/2664-2069.2025.111